

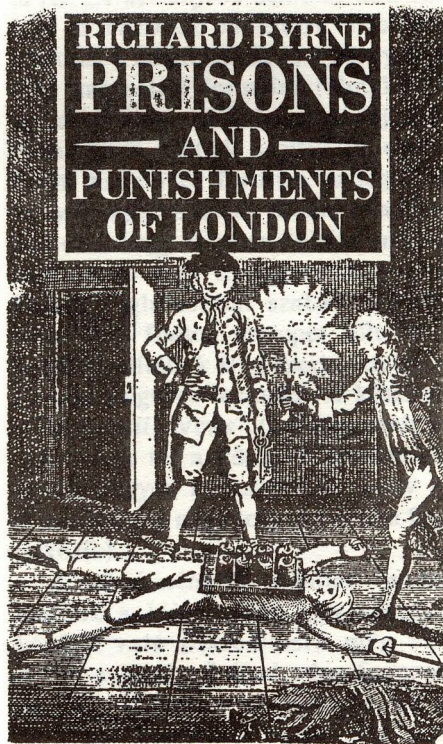
100 éves ablak

„Nincs a világnak még egy városa, ahol annyi börtön lenne, mint Londonban, a történelem folyamán valószínűleg a londoni bíróságok küldték kénzókamrákba és kivégzőhelyekre a legtöbb embert az egész világon”... állítja „Prisons and Punishments of London” című könyvében a szerző, és aki átolvassa tudományos alapossgal megírt művét, az nem csupán az angol igazságszolgáltatás és büntetés-végrehajtás közel ezer esztendejéről kap részletes áttekintést, hanem az olvasó egy szórakoztató, színes, izgalmas írás lapozgatása közben, szinte észrevétlenül, hihetetlen mennyiségű információ birtokába jut.

Richard Byrne könyve elsősorban informatív. Feldolgozza az összes ma is létező londoni büntetőintézet történetét, de nem hagyja ki a mára már megszűnt börtönök — és büntetésnek — leírását sem: bemutatja a Dickens regényekből ismerős adósok börtönét, a Marshalsea börtönt; megismertet a Bridewell nevű intézménnyel, ahol női elítélteken nyilvánosan hajtották végre a korbácsolást — a procedúra megtekintése olyanira népszerű volt a londoniak körében, hogy a hatóságok erkélyt építettek a közönség számára: megtudhatjuk, hogy a Newgate börtön halálraítélteji egykor bámézkodók és kíváncsi érdeklődők szemeláttára, közszemlére kitéve várták saját kivégzésüket, amit a nézőközönség a végén rendszerint vad italozással ünnepelt meg.

A történelmi igényesség nem min-

dig ad okot száraz, akadémikus tanulmány megírására. Richard Byrne könyvében helyt kaptak anekdoták, kevesek által ismert fontos tények, érdekes, eddig ismeretlen történetek, korabeli szemtanúk hiteles beszámolóí és olyan dokumentumok, amelyek megismeréséből a széles nyilvánosság évszázadokon át ki volt zárva. Szerepelnek a könyvben rangos történelmi személyiségek és pályafutásukat a verpadon bevégző haramiák, a híres börtönreformerről, Elisabeth Fry-ról éppen olyan sokat megtudhatunk, mint Dick Turpin-ről, a hírhedt útonál-

lóról — és szinte mindenről, ami évszázadokon át jellemezte a londoni börtönök világát. A könyv igen sok tévedést, félreértést korrigál, tények számolnak le a londoni börtönöket övező mítoszokkal és legendákkal. Richard Byrne nem a romantikus irodalom kedvelői és nem is a Londonba látogató, borzongani vágyó turisták számára írta könyvét. Munkájával olyan elődök nyomdokain jár, mint Mayhew és John Binny, akik az 1862-ben kiadott „*The Criminal Prisons of London*” című könyv szerzői, munkájában egyebek közt az angliai börtönsleng szakértőjének, Philip Priestley-nek „*Viktorian Prison Lives*” című könyvét is felhasználta.

A szerző maga is az angol büntetés-végrehajtás alkalmazottja — a feltételes szabadlábra helyezés felügyeletével megbízott tisztviselő — mindazonáltal írásával nem kíván a börtön és a büntetésnek célja, eredményessége és hasznossága körüli legújabb keletű, világmeretű viták ködébe merülni, és nem áll szándékában hazája börtönügyi szakembereit és az angliai közvéleményt foglalkoztató és megosztó, a londoni börtönökön belüli körülményeket és gyakran „szenzációs” belső eseményeket kísérő, helyi érdekű csatározásokba egyik vitázó, kritizáló fél oldalán sem hadba szállni.

A könyv hozzásegíti az olvasót a múlt börtönügyi problémáinak megis-

meréséhez, bemutatja keletkezésük okát és a már bevált megoldások módjait. A börtönügy mai kríziseire nem kínál csodaszert, csupán az összehasonlítás nagyszerű lehetőségét. A könyv megírásának ötletéről Richard Byrne így vall: „*Éveken át a Wandsworth börtönben dolgoztam. Az épület akkor már több mint száz esztendő volt, az intézet működése az eltelt száz év alatt nagyon keveset változott. A cellák százai már a krími háború előtt is elítéltekkel voltak tele, a tisztviselők ugyanazt a munkát végezték, mint egy évszázaddal korábban elődeik. Egyszer kezembe került egy 1862-ben készített, a Wandsworth börtönt ábrázoló rézmetszet. Felfedeztem rajta saját irodám ablakát. Tulajdonképpen a kontinuitás érzete motivált a szükséges kutatások elvégzésére és a könyv megírására. Nem vagyok történész, de érdekel a múlt. London börtöneinek története segített nekem jobban megérteni London fejlődését és növekedését. Mind ebben persze nem a börtönök, nem az épületek bizonyultak az igazán figyelemreméltónak, hanem a börtönökön belüli mindennapi élet megismerésének páratlanul pompás lehetősége, amihez múltbéli eseményekről, helyszínekről és személyekről aprólékos gondossággal készített, minden részletet rögzítő iratok, jegyzőkönyvek és feljegyzések segítettek hozzá.*”

Harrer Béla